

Nietofwelzwanger lesprogramma

Het Nietofwelzwanger lesprogramma helpt MBO-studenten bij het maken van een geïnformeerde keuze om gezond zwanger te worden.

- Er is inmiddels veel bekend over het belang van gezond zwanger worden op het verloop van de zwangerschap, maar ook over de positieve effecten die dit heeft op de rest van het leven van een kind. In de periode vóór de zwangerschap en in de heel prille zwangerschap is gezond leven daarom een belangrijk punt.
- Nietofwelzwanger is een interactief lesprogramma voor mbo-scholen en biedt essentiële informatie voor toekomstige ouders om onbedoelde zwangerschap te voorkomen en de basis te leggen voor een gezonde zwangerschap.
- Onderzoek bevestigt dat het programma bijdraagt aan geïnformeerde keuzes over gezinsplanning.
- Deze factsheet beschrijft de resultaten van het onderzoek naar de implementatie van het Nietofwelzwanger lesprogramma en de rol van Nietofwelzwanger voor een gezonde start in het ouderschap.

Noodzaak om toekomstige ouders tijdig te informeren over gezond zwanger worden

Een gezonde leefstijl onder toekomstige ouders en het tijdig signaleren van risico's, al vóór de conceptie, vergroot de kans op een gezonde zwangerschap en geboorte. Echter, toekomstige ouders zijn hiervan onvoldoende op de hoogte. Om een gezonde zwangerschap te bevorderen is het belangrijk dat toekomstige ouders tijdig worden geïnformeerd over maatregelen die zij in de toekomst, vóór de conceptie kunnen nemen. Scholen zijn een goede setting om toekomstige ouders te bereiken.

Nietofwelzwanger lesprogramma over gezond zwanger worden

Nietofwelzwanger is een interactief lesprogramma over anticonceptie, SOAs, (tiener)ouderschap, ontwikkeling van de zwangerschap en gezond zwanger worden. In dit lesprogramma leren MBO-studenten hoe je een zwangerschap voorkomt, wat er komt kijken bij een zwangerschap en kinderwens en wat je in de toekomst kunt doen om zo gezond mogelijk zwanger te worden. Het lesprogramma biedt stof voor minimaal 4 lessen.

Daarnaast is er een website nietofwelzwanger.nl waar studenten op maat informatie ontvangen over het voorkomen van zwangerschap, twijfel over zwanger willen worden en het bevorderen van een gezonde zwangerschap door middel van filmpjes, quizen en ervaringsverhalen. Op deze website kunnen studenten tijdens of na afloop van het lesprogramma terecht voor informatie en vragen.

Het Nietofwelzwanger lesprogramma is samen met de doelgroep ontworpen en wordt gegeven volgens de Centering methode. Kernelementen van Centering zijn groepsdiscussie, groepsinteractie en sociale steun; studenten leren van elkaars ervaringen en vragen. Nietofwelzwanger past daarom goed bij alle niveaus in het MBO, en er zijn ook positieve ervaringen opgedaan op het VSO en praktijkonderwijs.

Veelbelovende resultaten pilotonderzoek (2015–2018)

Onderzoek toont aan dat leerlingen door middel van het bijwonen van de les hoger scoren op het maken van een geïnformeerde keuze en kennis over gezond zwanger worden dan voorafgaand aan het lesprogramma. Daarnaast hadden zij een betere score op de attitude (van 4.3 op de voormeting naar 4.4/5 op de nameting) en intentie (van 4.2 naar 4.3/5) om gezond zwanger te worden.

Doel van het onderzoek was om te evalueren in hoeverre Nietofwelzwanger bijdraagt aan het maken van een geïnformeerde keuze over gezond zwanger worden onder MBO studenten als ook de tevredenheid over het programma bij leerlingen en docenten. Er zijn 27 lessen door 9 verloskundigen op 4 MBO-scholen gegeven in Leiden, Amsterdam en Alphen aan de Rijn; de meeste klassen hebben minimaal twee lessen (1,5 uur) ontvangen. Er deden 298 MBO-studenten mee met het onderzoek. Zij waren gemiddeld 18,6 jaar, en volgden een opleiding in leerjaar 1 (86%) of 2 (24%) binnen de sector Zorg & Welzijn (98%). Het merendeel (98%) had geen kinderen, maar wilde wel kinderen (74%).

Evaluatie van studenten en MBO-docenten

Nietofwelzwanger werd door MBO-studenten (N=200) en -docenten (N=7) positief geëvalueerd. Studenten gaven een rapportcijfer 7.6 voor de lessen, een 7.2 voor de website, en een 7.9 voor de verloskundige. De lessen werden door studenten ervaren als aantrekkelijk, duidelijk en leerzaam. Docenten gaven Nietofwelzwanger een 8.9; zij waardeerden de interactieve (spel)methoden, het diverse materiaal en de aansluiting bij het niveau van MBO-studenten.

Het Nietofwelzwanger lesprogramma: implementatieonderzoek (2018-2023)

De uitvoering van Nietofwelzwanger gebeurde oorspronkelijk alleen door verloskundigen. Om de verspreiding van Nietofwelzwanger onder MBO-studenten te vergroten zijn, naast verloskundigen, ook MBO-docenten en GGD-professionals getraind. Om de uitvoerders bij het lesgeven te ondersteunen zijn trainingen inclusief materialen ontwikkeld, namelijk:

- een train-de-trainer voor getrainde verloskundigen die ervaring hebben in het geven van Nietofwelzwanger, om andere uitvoerders te trainen
- een eLearning voor MBO-docenten en GGD-professionals om de kennis over SOAs, anticonceptie, (tiener)ouderschap en gezond zwanger worden te vergroten
- een training voor uitvoerders om Nietofwelzwanger te geven.

Doelen implementatieonderzoek

Het implementatieonderzoek van het Nietofwelzwanger lesprogramma heeft drie doelen:

- De evaluatie van ervaringen van professionals met de training, materialen en uitvoer van Nietofwelzwanger is onderzocht door middel van een voor- en nameting, en de ervaringen van studenten met het Nietofwelzwanger lesprogramma is onderzocht door middel van een nameting onder studenten.
- De evaluatie van de bijdrage van Nietofwelzwanger op de geïnformeerde keuze over gezonde zwanger worden onder MBO-studenten. Dit is onderzocht door middel van een voor- en nameting onder studenten.
- De evaluatie van de verschillen tussen uitvoerders (MBO-docenten, GGD-professionals, of verloskundigen) in de mate waarin Nietofwelzwanger bijdraagt aan een geïnformeerde keuze over gezond zwanger worden onder studenten.

1330 MBO studenten namen deel aan de lessen

Er zijn 90 lessen gegeven aan 1330 MBO-studenten op scholen in Noord-Nederland (22 lessen), Zuid-Limburg (38 lessen), Leiden (21 lessen), Den Bosch (8 lessen) en Apeldoorn (1 les); de meeste klassen hebben minimaal twee lessen (1,5 uur) ontvangen. Er zijn er 58 professionals getraind; van de 90 lessen is 1/3 gegeven door verloskundigen, 1/3 door GGD-professionals en 1/3 door MBO-docenten. De voormeting is ingevuld door 746 studenten, de nameting door 186 studenten.

Nietofwelzwanger draagt bij aan een geïnformeerde keuze over gezond zwanger worden onder studenten

MBO-studenten, die het Nietofwelzwanger lesprogramma hadden gekregen van een verloskundige, lieten een significante toename zien op 4 van de 5 uitkomstmaten, namelijk kennis, eigen-effectiviteitsverwachtingen, intentie en geïnformeerde keuze over gezond zwanger worden op de nameting ten opzichte van de voormeting. Alleen op attitude werd geen toe- of afname aangetoond. Studenten die Nietofwelzwanger lessen hebben ontvangen van een MBO-docent lieten geen toe- of afname zien op de uitkomstmaten op de nameting in vergelijking met de voormeting. Er is te weinig data beschikbaar over de uitvoering van Nietofwelzwanger door GGD-professionals. MBO-studenten hadden op de voormeting (voor aanvang van het lesprogramma) al een positieve attitude over gezond zwanger worden.

Professionals en studenten zijn enthousiast over Nietofwelzwanger

Naast een evaluatie bij studenten is de uitvoering en ervaring bij de uitvoerders geëvalueerd middels een mixed method design (vragenlijsten, observaties en intervisiemomenten). De voormeting is door 17 uitvoerders ingevuld. Hiervan waren er 4 docent, 7 verloskundige, 5 GGD professional en 1 physician assistant klinische verloskundige. De nameting is door 8 uitvoerders (4 verloskundigen, 3 GGD-professionals en 1 docent) ingevuld.

- Het merendeel van de uitvoerders (71%) gaf op de voormeting aan te verwachten zich competent te voelen tijdens het geven van de les. Achteraf bleek dat alle uitvoerders zich inderdaad (heel) competent voelden tijdens het geven van de lessen, waaronder het creëren van een vertrouwde sfeer of rekening hebben kunnen houden met culturele verschillen in normen en waarden over gezond zwanger worden. Van de uitvoerders gaf 88% aan dat het goed was gelukt om de lessen volgens de handleiding en training uit te voeren.
- Het Nietofwelzwanger lesprogramma is door uitvoerders gemiddeld met een rapportcijfer 8.3 gewaardeerd, de materialen kregen gemiddeld het cijfer 8.1 en de handleiding het cijfer 7.8. De e-Learning is met een 7.5 beoordeeld en de training heeft een 8.5 gekregen. De interactieve oefeningen die ze tijdens de lessen konden toepassen, zijn beoordeeld met het cijfer 8.
- Uit een evaluatie onder de studenten kwam naar voren dat zij de lessen over het geheel positief hebben ervaren; zij gaven een rapportcijfer 7.1 voor het Nietofwelzwanger lesprogramma. Er was een veilige sfeer waarin zij zich gerespecteerd en serieus genomen voelden. Ook voelden zij voldoende ruimte voor eigen inbreng.
- Voor een indruk van het Nietofwelzwanger lesprogramma, zie het volgende filmpje: [Niet of Wel Zwanger - TNO - YouTube](#)

Conclusie

Uit twee onderzoeken blijkt dat Nietofwelzwanger een goede manier is om toekomstige ouders tijdig en effectief te informeren over welke maatregelen zij kunnen nemen om onbedoelde zwangerschap te voorkomen, én een basis te leggen voor toekomstig, gezond ouderschap.

Momenteel wordt een erkenning aangevraagd van Nietofwelzwanger voor de interventie database van het RIVM (Loket gezond leven) en zijn er voorbereidingen voor de landelijke verspreiding gaande. Meer informatie over het Nietofwelzwanger lesprogramma en hoe deze op scholen aangeboden kan worden, zullen in een aparte factsheet worden beschreven.

In samenwerking met

De onderzoeken zijn mede mogelijk gemaakt door

Contact

TNO Child Health
Sylviusweg 71
2333BE Leiden

Hilde van Keulen

✉ Hilde.vankeulen@tno.nl

Auteurs

Katharina Preuhs
Hilde van Keulen
Carola Kamphues
Isabelle Grillis-Bakker
Pepijn van Empelen